

"ዝኸረ ሰማእታት ኢልና ክሳድና እንትነድንን ክንዝከር ዝግበአና ነቲ ህዝቢ እዩ"

"ዝኸፀል ጉባኤ፣ ኢህወዴግ ከም ብሓዱሽ ዝፍጠረሉ ታሪኻዊ ጉባኤ ክኸውን ትፅቢት እገብር"

ተጋዳላይ ስብሐት ነጋ

ቀዳማይ ክፋል 07-01-17

ተጋዳላይ ስብሐት ብረታዊ ቃልሲ ህዝቢ ትግራይ መሪሖም ናብ ዓወት ኣብ ምብጻሕ ዘይትካእ ብፅሒት ካብ ዝነበርም ነባራት ላዕለዎት ኣመራርሓ ውድብ ህወሓት ሓደ እዩ። ድሕሪ ምዝዛም እቲ ብረታዊ ቃልሲ እንተኾነ እውን ኣብ ብዙሓት ጉዳያት ውድብ፣ መንግስትን ህዝብን ዕድመ ልክዑ ቃልሲ ዘካይድ ዘሎ ውላድ ህዝብን ቃልሲን እዩ፤ ተጋዳላይ ስብሐት። ቤት ፅሕፈት ምስንዳእ ጋዜጣ ወይን ብምኽንያት እቲ ኣብ 15 ሰነ 2009 ዓ/ም ዝኸበር በዓል መዓልቲ ሰማእታት ኣብዚ ሕዚ እዋን ኣባል ቤት ምክሪ ኢህወዴግን ኣብ ዓለም ናይ ኢትዮጵያ ሰላምን ልምዓትን ተጻዋሒ ኮይኑ ይሰርሕ ምስ ዘሎ ተጋዳላይ ስብሐት ሰፊሕ ቃለ መሕትት ኣካይዱ ኣሎ። ተጋዳላይ ስብሐት ኣብ ትርጉምን

ረብሓን ምዝካር ሰማእታት፣ ኣብ ውሽጢ እቶም ዝሓለፉ 26 ዓመታት ዝተፈጠሩ ዓወታት፣ ክትግበሩ እናተገበኡም ግን ድማ ኣይተተግበሩን ዝብሎም ጉድለታት፣ ውድብ ህወሓት ኢህወዴግ ፀገማት እንትፍጠሩ ዝፈትሖም መንገድታት ሕዚ ምስቲ ሕሉፍ ባህልን ልምድን እቲ ውድብ ብምንፅጻር ዝርከቡሉ ጥንካረ ዝርዝር ገምጋሙ ኣቐሚጡ ኣሎ። ካብዚ ብተወሳኺ ሓይልታት ትምክሕትን ፀቢብነትን ንምንታይ ኣብ ልዕሊ ህወሓትን ህዝቢ ትግራይን የነፃፅሩ ኣለዉ? እቲ ተጀሚሩ ዘሎ ብዕምቆት ናይ ምህዳስ ተግባር ነቶም ዘለዉ ሃገራዊ ፀገማት ካብመሰረቶም ክፈትሕ ድዩ? ኣድላይነት ህፁፅ ግዜ ኣዋጅን እዚ ኣዋጅ ክሳብ መዓዝ ክኸፀል ከምዝኸእልን፣ ኣብ ስርዓት ፌዴራሊዝም ዘለዉ ፈተናታትን መፍትሒኦምን፣ ነቲ ንቕድሚት ዝካየድ ጉባኤ ህወሓት ኢህወዴግ ዘለዎ ትፅቢትን ክሳብ ሽዑ ብዛዕባ ክሳለጡ ዝግበአም ስራሕትን፣ ኣብ መንግስቲ ሻዕቢያን ካልኣት ድምር እዋናዊ ፖለቲካዊ፣ ማሕበራውን ቁጠባውን ዛዕባታት

መሰረት ብምግባር ዝርዝር መብርሀታት ኣቕሪቡ ኣሎ። ኣብዚ ሕታም ቀዳማይ ክፋል እቲ ፅሑፍ ኣቕሪብና ኣለና። ነቶም ዝተረፉ ድማ ብተኸታታሊ ክነቕርቦም ኢና።

ወይን:- እዚ ቃለ መሕትት ብምኸንያት መዓልቲ ሰማእታት ኢና እነካይዶ ዘለና እም 26 ዓመታትን ልዕሊኡን ንድሕሪት ተመሊስካ ምእንቲ እቲ ዕላማ ክብሉ ንዝሓለፉ ሰማእታት እንትትዝክር ብውልቅኻ ዝስመዐካ ስምዒትን ዘለዎ ትርጉምን እንተትገልፀልና።

ተጋዳላይ ሰብሓት:- ህዝቢ ትግራይ ከምቲ ኩላትና እንፈልጦ ናብርኡ ካብ ግዜ ናብ ግዜ እናንቆልቆለ ዝመፀ ህዝቢ እዩ ነይሩ። እቲ ቃልሲ ከመይ ኢሉ ተጀመሩ? እንተኢልና፣ ብሓቂ ንምቕማጥ እንተኾይኑ ህዝቢ ትግራይ ቅድሚ ህወሓት ነቲ ቃልሲ ምጅማሩ ብዝነበሮ ዘይምርግጋእ፣ ዝነበሮ ናይ ቃልሲ ድሌት ህወሓት ቅድሚ ምስራቱ ኣቐዲሙ ዝመፀ እዩ። ኣብ ትግራይ ዝፈሪ ምህርቲ ካብ ማሕረስ እዩ። ኣብቲ እዋን ካብ ማሕረሱ ቀለብ ዓመት ዝረከብ ዝነበረ ህዝቢ ድማ ኣዝዩ ውሑድ እዩ ነይሩ። እቲ ዝበዝሕ ህዝቢ ዝብላዕ ኣይነበሮን። ስለዝኾነ ስደት ክኸድ ግድን እዩ ነይሩ። እቲ ስደት ከዓ ናብሱዳን ነይሩ። ናብ ኤርትራ ነይሩ። ናብ ማእኸላይ ኢትዮጵያ ነይሩ። ተሰዲዶ እውን ግን እቲ ህዝቢ ካብቶም ካልኣት ናይ ኢትዮጵያ ብሄራት ዝኸፍኡ ውርደት እዩ በጊሕዎ። ኤርትራ እንተኾይዶ ቆማል ዓጋመ እዩ ዝበሃል። ናብ ማእኸል ሃገር እንተመዲኡ በላዒ ኣንበጣ እዩ። ብፖለቲካ እውን ኣይእመንን። ስለዚ መነባብርኡ ኮነ ኣጠቓላሊ ህይወቱ ዝተናገዐን በቶም ዝሓለፉ ስርዓታት ዝተገፍዐን ህዝቢ እዩ ነይሩ።

ካብዚ ተበጊሶም መሰረቲ ማገብት ነቲ ኩነታት ኣዐርዮም እዮም ይርድእዎ ነይሮም። ዕላማ ናይቲ ቃልሲ እውን ነቶም ፀገማት ዝፈትሕ እዩ ነይሩ። ስለዝኾነ ህዝቢ ትግራይ ነቲ ቃልሲ ቀልጢፉ ተቐቢልዎ። ቅድሚ ህወሓት ካልኣት ውድባት እኮ ነይሮም እዮም። ነገር ግን ህዝቢ ኣይተቐበለሙን።

ስለዚ እንታይ ማለት እዩ? ሰማእትነት ነቲ ስርዓት ኣማዕድዩ እንትሪኦ እንተሎ፣ ኣማዕዲዩ ዝሪኦ ስርዓት ትግራይ ከምዚ ክትከውን እያ፣ ከምዙይ ክትከውን እያ ዝብሉ ጭርሖታትን እምነታትን ሒዙ እዩ ተቐቢሉ። ስለዝኾነ እውን ነቲ ክህነፅ ኣማዕዲዩ ዝሪኦ ዝነበረ ስርዓት ዝኾነ ይኹን ዋጋ ክኸፈል ኣለዎ ኢሉ ተቐቢሉ። ብተግባር ድማ መስዋእቲ ህይወት ኮነ ኣካል ከፈሉ። ኣማዕድዩ ዝሪኦ ዝነበረ ስርዓት እንከን ዘይብሉ እዩ፣ ኢሉ እዩ ተቐቢሉ። ኣብ ኩሉ ነቲ ኣማዕድዩ ዝሪኦ ዝነበረ እንከን ዘይብሉ ስርዓት እዩ ተሰለፉ። እቲ ዝተሰለፈ ቅድሚ ምስውኡ ዝነበሩ መከራታት ይፈልጦም እዩ። ጥምየት ኣሎ፣ ሕማም ኣሎ፣ ድኻም ኣሎ። ቅድሚ ምስውኡ ዘሕለፎም ስቓይት ንምግማቶም ኣፀገምቲ እዮም። ኩናት እንትጅምር እንተሎ እውን ክምለስ እዩ ኣይብልን። ቃልስና ክዕወት እዩ፣ እንከን ዘይብሉ ስርዓት ክነምፅእ ኢና። ንሕና ግን ኣይንሪኦን። እቶም ዝተረፉ ግን ክቕፅልሉ እዮም ኢሉ ይኣምን። ኩናት እንትህሉ ምስዋእ ከምዘሎ ምኡቲ ብምኡቲ ኣሚኑ እዩ ዝኣቱ። እንትስዋእ እንተሎ እውን እቲ ዘዩቓርፅ መስዋእትነት እቲ

ጥምየት፣ እቲ ድኻም፣ እቲ ሕማም ሓሊፉ ንመወዳእታ ግዜ እንትሰዋእ እንተሎ ተሓጽሱይሰዋእ። እቲ ዝተረፈ ከዓ ነቲ ዝተሰወአ ክንደይ ኮን ደስ ኢልዎ ይኸውን እዩ ዝብልነይሩ። ነቲ ዝፍጠር ስርዓት ግን ምንም ኣይጠራጠርን። ኣብ ሓድ ሓድ ፋይላት ብተግባር ከም እንዕዘቦ ሓደራ እናበለ እዩ ዝሰዋእ። ስለዚ ሰዋኣት ንህዝቢ እናሓሰቡ ሓደራ እናበሉ እዮም ሓሊፎም።

ሕዚ ሰማእታት ንዘክር፣ ጉርዲ ዘይለግቦም ሰማእታት ወዘተ እንትንብል ናይ እማንና ዲና? ናይ እማንና እቲ ዝተሰውእሉ፣ ቦቲ ዝነበሮም ፅንዓት ደረጃ ዲና ፀኒዕና ሒዝና? ስውእ እኮ ኣይምለስን። ዝኸሪ ሰማእታት እንትንብል ግን ንዕው ዲና ክንዝክሮ ዘለና? ነቲ ክሓልፈሉ እዩ ዝበሎ ህዝቢ ይሓልፈሉ ዶ ኣሎ? ኢና ክንብል ዝግበአና። ንእኡ ዘኪርናድኣ እንታይ ክንምፅእ? ዝኸሪ ሰማእታት ኢልና ክሳድና ክነድንን እንተለና ክንዝክሮ ዘለና ነቲ ህዝቢ እዩ። ኣብኡ እንተለና ብዛዕባ ባዕልና እውን ንዝክር። ኣለናዶ? ኣብ ቦታና፣ ኣነ ኹ ኣብታ ሓደራ ዝተብሃለት ቦታ ዶ ኣለኹ? ክንብል ኣለና። ጉርዲ ኣለና ዶ? ብኣንፃር ናይቲ ህዝቢ ኩነታት። ስለዚ ዝኸሪ ሰማእታት እንትብሃል ንኣይ ምዝካር ነቲ ቻልሲ ወይ ነቲ ህዝቢ ማለት እዩ። መሸፈጢ ኣይንግበር።

ወይን፡- ኣብ ክሊ እዚ ኮይና ህዝቢ ትግራይ ኣብቲ ዕጥቃዊ ቃልሲ ንዝኸፈሎ ዋጋ ብመዳይ ምዕቃብ ማሕበራዊ ክብርታቱ፣ ምርግጋፅ ቁጠባውን ፖለቲካውን ተጠቃምነቱ እንትምዘን እንታይ ክንብል ንኸእል? ኣብዚ ከም ዓቢይቲ ዓወታት ገይርና ክነቕርቦም እንኸእል እንታይ እዮም? ክትግበሩ እናተገበአም ግን ከዓ ዘይተተግበሩ እትቡሎም፣ ክኹኑ ዘይግበአም ግን ድማ ኮይናም እትብሎም ጉድለታት እንተሃልዮም?

ተጋዳላይ ሰብሓት፡- እቲ ክሳብ ሕዚ ኣመዝጊብናዮ ዘለና ዓወታት ምስ ካልኣት ጎረባብትና ዓድታት ክነነፃፅርእንተለና ዓብዪ እዩ። ምስ ሕሉፍ ናትና ኩነታት፣ ኢኮኖምያዊ መነባብሮና እንትወዳደር እውን ዓብዪ እዩ። ይኹን እምበር ምስቲ ክንኮኖዝግበአና ኢና ክንርኢ ዝግበአና። ምስ ኩስቶ፣ ምስ ኩስቶ ዝብል ገምጋም ምዝማድ ንውድቀት ምዕዳም ከይኸውን ይጥርጥር እዩ። ምስቲ ክንኮኖ ዝግበአና ዝነበረ፣ ምስቲ ዝተኸፈለ ዋጋን እቲ ዘለናዮን ክንርኢ እንተለና ኣነ እቲ ሓደ መዐቀኒ ኢሊ ዝወስዶ፣ ጠቓሚ ገይረ ዝወስዶ ሓይልና እዩ። ስለዚ ህዝብና እናነቕሐ ፀላኢኡን ፈታዊኡን እናፈለጠ፣ እናተወደበ ኣይከደን። እቲ ቀንዲ ሓይሊ ህዝቢ እዩ። ፈጣሪ መንግስቲ ንሱ እዩ። ፈጣሪ ውድብ እውን ህዝቢ እዩ። እቲ ባይታ ንሱ እዩ። ሕዚ ውዳብታት ህዝብና ኣበይ ኣሎ? ንቕሓቱ ከመይ ኣሎ? ኣብ1971 ዓ/ም ዝተብሃለ እዩ ዝዛረብ ዘለኹ። ምንቃሕ፣ ምውዳብ፣ ምዕጣቕ፣ መደብ ኣትሒዝካ ምውፋር፣ ነፃ ውዳብታት ናይ ህዝቢ ኣሎ ዶ የለን? እቲ መንግስቲ ኹ ቦቲ ዝተቐመጠ ሕገ-መንግስቲ መሰረት ይመርሕ ዶ ኣሎ?

እዚ ሕገ-መንግስቲ እዙይ በዓል ዋንኡ ህዝቢ እዩ ኢሉ፣ ህዝቢ ከዓ ብተወከልቱ ኣቢሉ ባዕሉ እውን ብቐጥታ ይቆፃፀር ኣሎ ዶ? በብሓሙሽተ ዓመት እንተይኮነስ መዓልታዊ። እቶም ኣብያተ ምኽሪ ኹ ካብ

ላዕሊ ጀሚርካ ከሳብ ታሕቲ ስርሐምን ሓላፍነቶምን ፈሊጦም ነቲ ፈፃሚ ብትኸክል ዶ የቆፀርዎ? ካብዚ ብተወሳኺ እቲ ውድብ ካብ ጉባኤ ጀሚሩ፣ ጉባኤ ዝለዓለ ኣካል ናይ ውድብ እዩ። ጉባኤ ናይ ውድብ ኩሉ ክልላዊ ኩነታት፣ ሃራዊ ኩነታት፣ ፀላእን ፈታውን ፈሊጡ ዶ ይመርሕ ኣሎ? ኣድቂቐ ፈሊጡን ተረዲኡን ድዩ ናብ ጉባኤ ዝኣቱ? ናብ ጉባኤ እንትኣቱ ዝርዝር ሓበሬታ ሒዙ ድዩ ዝኣቱ? ጉባኤ እኮ መማልኢ እዩ። ኩስቶንኩስቶን-ብቐፃቶም ይኹን፣ ህዝባውነቶም ፣ ብትካላዊ ኣሰራርሓከይዶም ዶ ይመርሑ ነይሮም?

ትካላዊ ኣሰራርሓ እንትብል እንተለኹ፣ ደድሕሪ ጉባኤ ዘሎ ማእኸላይ ኮሚቴ እዩ። ማእኸላይ ኮሚቴ ደድሕሪ ጉባኤ ዝርእ ላዕለዎይ ኣካል ኮይኑ ነቲ ቤት-ምክሪ፣ ነቲ ፈፃሚ ይከታተሎ ዶ ኣሎ? ላዕለዎይ መራሒ እዩ። ካልኣት ብብኣካሉ ዘለዉ ነቲ ኣሰራርሓ ፈሊጦም ይመርሑ ዶ ኣለዉ? እንተድኣ ኢልና፣ እቲ ውድብ እውን ክርእ ዘለዎ እዩ። ስለዚ እቲ ሓደ መዐቀኒ ዝብሎ ሰማእታትናን እቲ ዘይተሰወአ ህዝቢ ትግራይ እውን እናተዓወተ እዩ ዝኸይድ ዘሎ እንተኢልና፣ እቲ ዋና ነገር ዝመስለኒ ኣነ እቲ መስመርና ወይ ሓይልና እዩ። ናይ ህዝቢ ሓይልታት፣ ናይ መንግስቲ ሓይልታት፣ ናይ ውድብ ሓይልታት ትካላዊ-ብዝኸነስርሐምን ሓላፍነቶምን ፈሊጦም ዶ ይኸዱ ኣለዉ?

ስለዚ መገምገሚኡ ሰማእታትና ከመዚ ኢሎም ከይዶም፣ እቲ ብድሕሪኦም ክፍጠር እዩ ዝበልዎ ብዘይ እዙይ ስለዘይፍጠር፣ እዙይ ኣሎ ዶ የለን? ሕቶ እየ ዝሓትት ዘለኹ። ስለዚ ነቲ ሕቶኹም በዚ ሕቶ እዚ እየክምልሶ። እዙይ እዩ እቲ ቀንዲ መዐቀኒ።

ኣብ ልምዓት፣ ኢኮኖሚያዊ ልምዓት ይኹን ማሕበራዊ ልምዓት ከምቲ ዝድለ ኣሎ ዶ? ሕርሻ ቀንዲ ናይ ኢኮኖሚ መሰረትና እዩ። መፍረይነት ሓረስታይ መፍረይነት ግራት ብዘየቋርፀ መንገዲ ዶ እናዓበየ ይኸየድ ኣሎ? ኣብ ሕርሻ እቶም እታወታት መፍረይነት ዝበሃሉ መሬትን ሓረስታይን እዮም። ስለዚ ናይ ሓረስታይ መፍረያይነት ናይታ ግራት መፍረይነት በቲ ዝድለ ዶ ይኸየድ ኣሎ? በቲ ዝድለ ዘሎ ምኻዱን ዘይምኻዱን መዐቀኒ-እቲ ሕርሻ መሰረት ኢንዱስትሪ ዝተብሃለ ፖሊሲ እዩ። ስለዚ ናይ ሕርሻ ፍርያታትና ክንደይ ኢንዱስትሪ ፈጠሩ? ብፅሬት ይኹን ብመጠን ክንደይ ከስቢ ኣምፂኡ? ፋብሪካታት ንክምስረታ፣ ናይ ዓዲ በዓል ሃፍቲ ይኹን ናይ ወፃኢ በዓል ሃፍቲ ይጓዩ ኣሎ ዶ? "Agricultural Development Lead Industrialization" /ADLI/ማለት ኢንዱስትሪና ሕርሻ እዩ ዝመርሖ ማለት እዩ። ስለዚ ክንደይ ፋብሪካታት ሕርሻ መሰረት ዝገበሩ ተፈጠረን? ክንደይ ሓረስታይ ከ ካብ ግራት ኣላቑቕናዮ? 85 ምኡታዊ ናይ ኢትዮጵያ ህዝቢ ሓረስታይ እዩ ኢልና። ሕዚ ኣብ ማሕረስ ተጣቢቐ ዝርከብ ህዝቢ ትግራይ ናብ 60 ምኡታዊ ናብ 50 ምኡታዊ ዶ ወሪዱ? በዓል ሃፍትን ሽቃላይን ዶ ተፈጠሩ? ዝወሓደ ሓረስታይ እዩ ከመፀእ ዘለዎ። ብፍጥነት እናነከየ፣ እናነከየ ክኸይድ ኣለዎ።

ናብ ማሕበራዊ ልምዳታት እንተኾይድና እውን ፅሬት ትምህርትና እንታይ እዩ ዝመስል? ብሃገር ደረጃ እንትንፅቅን እንተለና ኣብ ብሄራዊ ፈተናታት ኣብ መበል ክንደይ ንስለፍ? እቲ ዝሓለፈ በቢዩኒቨርሲቲኡ ዘሎ ብቕዓቱ ክሳብ ክንደይ እዩ? ጥዕና ኹ ክሳብ ክንደይ እዩ? ዝብል ኣብቲ ማሕበራዊ ጉዳያት እውን ምዕቃኑ ፅቡቕ እዩ። ስለዚ እዚ እውን ከምቲ ናይ ውዳቤታት ብፅሬቱ (qualitatively) ወይ ከዓ ከም ኣካል (Physicaly) ዕቤቱ ክሳብ ክንደይ ከይድና? ኢሊ ብሕቶ እዩ ዝምልሶ።

ምስ ናይ ዓለም ዕዳጋ ዝወዳደር ልምዳታዊ በዓል ሃፍቲ ክሳብ ክንደይ ፈጠርና? ኣብቲ ፕሮግራምና "ልምዳታዊ በዓል ሃፍቲ መትካእታ ዘይብሉ ኣጋር እዩ።" እዩ ዝብል። ንሱ እናተወደበ እናጠንኸረ ደሓ ናይ ካፒታሊት ስርዓት መሰረት ይኸውን። ስለዚ ምስኡ እናተሓኸኸና ዲና እንኸይድ ዘለና? ወይስ ተወዳዳሪይነቱ እናገላህናዮ ኢና እንኸይድ ዘለና? እዚ እውን ክርእ ዘለዎ ይመስለኒ። ኣካል ናይቲ ህዝቢ እዩ፣ ክንደይ ኣብ ኢንዱስትሪ ይኹን ኣብ ግልጋሎት ይኹን ይሳተፍ ኣሎ? ወይስ እቲ ወንበር ንውልቀ ረብሓ ዝብል ኣሎ? ወይስ ትግራዊ ኢንዱስትሪሊስት፣ ኢንተርፕራይዥና፣ ልምዳታዊ በዓል ሃፍቲ ክኸውን ኣይኸእልን? እንተኾይኑ ኮይኑ ኣሎ፣ እንተዘይኮይኑ ኣይኮነን። ስለዚ እዚ እውን ክርእ ዘለዎ እዩ።

ኣብዚ ካሊእ ክርእ ዘለዎ ሕድሪ ሰማእታት መሰረት ገይርና ዶ ንኸየድ ኣለና ዝብል፣ ህወሓት ክሳብ ክንደይ ናይቲ ሃገር ኩነታት ይከታተል ኣሎ? ዝብል እዩ። ክንደይ ብፅሒት ኣለዎ? ብብርኪ ሃገር። ዝኾነ ሕመቕ ከይፍጠር። ኣርባዕቲአን ውድባት ተወዲበን እየን ሃገር ዘድሕና። ስለዚ ናይ ህወሓት ብፅሒት ብብርኪ ሃገር ክሳብ ክንደይ ፅልዎ ይፈጥር ኣሎ? ክሳብ ክንደይ ይሕግዝ ኣሎ? ብፅቡቕ ማለታይ እዩ። ዝብል እውን ክርእ ዘለዎ እዩ። ስለዚ ኣነ ዝብል ዘለኹ እንታይ እዩ? ክርእ ንዘለዎ፣ ኣሎን የለን ዝብል ገምጋም ምቕማጥ ስለዘይደለኹ እዩ። ክርእዩ ዘለዎም እዚአቶም ይመስለኒ። እቲ ዝምልሶ ከዓ እቲ ህዝቢ እዩ። እቲ ኣባል ውድብ እዩ።

ክግበር ዝግበኦ ኣይተገበረን፣ ክግበር ዝግበኦ ዘይተገበረ ህዝቢ እንድሕር ዘይተወዲቡ፣ ነቕሑ እንተዘይተወዲቡ፣ ምኽንያቱ ህዝቢ ነቕሑ እንተተወዲቡ በዓል ዋና ስለዝኾነ ተጠቃማይ ስለዝኾነ ክግበር ኣለዎ ኢሉ ዓትዒቱ ዘቐምጥ ዝተወደበ ዝነቐሐ ህዝቢ እዩ። ስለዚ እዙይ ኣይተገበረን። እዙይ ክግበር ዝግበኦ እዩ፣ ኣይተገበረን። ክግበር ዝግበኦ ኣይተገበረን፣ ክጅምር ዝግበኦ ኣይተጀመረን። እዚ እቲ ውድብ ክብሎ ኣይኸእልን። ካብቲ ህዝቢ እዩ ዝሰምዕ። እቲ ህዝቢ እዙይ ክግበር ነይርዎ፣ ይብል። ምኽንያቱ ህዝቢ ደላዩ ፅቡቕ እዩ። ካብቲ ክግበር ዝግበኦ ንላዕሊ ይነግረካ ህዝቢ።

ስለዚ ንሱ ተወዲቡ እንተዝነበር ውድብን መንግስትን እቲ ህዝቢ እዙይ ኢሉና ነይሩ። እዙይ ንኸእል ኢና ኢልናዮ ነይርና። እዚ ፈጊምና ኣለና፣ እዚ ድማ ኣይፈፀምናን ኢሉ ነቶም ዘይፈፀሙም ዓቕሚ እናፈጠርኩ ብዝኸድኩ ክፍፅም እየ ኢሉ ኣብቲ ህዝቢ ዋሕስ ገይሩ ይኸይዱ። ስለዚ ነቲ ክግበር ዝግበኦ ግን ከዓ

ሕዚ ዘይከኣል ዋሕስ ገይሩ ይኸየድ። ንዓዓተን ከዓ ዓቕሚ የዳሉ። ስለዚ ንሱ እዩ ዝፈልጦ ነይሩ። ኣቦ ወንበር ክስቶ ኣይፈልጦ፣ ክስቶ ኣይፈልጦ። ብምሉእነት ማለተይ እዩ። ስለዚ ክግበር ዝግበኦ ዘይተገበረ ነገር እዚ እዩ።

እቶም ዝሰርሑ ዘለዉ ናይ ህዝቢ ድፍኢቶም ውሑድ ዝኾኑ እውን ቦቲ ዝግባእ ግዜ፣ መጠን፣ ፅሬትን ወገእን ዶ ይሰርሑ ኣለዉ? ዝብል እውን ካልእ ሕቶ እዩ። ከምቲ ዝውረ ብግዚኦም ዘይውድኡ፣ ፅሬቶም ዝተጓደለ፣ ዋግኦም ሰማይ እናተሰቐለ ዝኸይድ፣ እቲ ሓላፊ ምስቲ ልምዓታዊ በዓል ሃፍቲ ክልቲኦም እናተሻፋፈጡ፣ ክልቲኦም እናባኸኑ፣ እቲ እውን ፅቡቕ መራሒ እንተይኮነ እቲይ እውን ፅቡቕ ልምዓታዊ በዓል ሃፍቲ እንተይኮነ ይተርፍ። ስለዚ ኣብዚ እውን ክርክ ዝግባእ ፀገም ኣሎ።

ወይን:- ውድብ ህወሓት ኣብቲ እዋን ብረታዊ ቃልሲ ናይ ውሽጢ ውድብ ፀገማት እንትፍጠሩ እናኣለየሉ ዝመፀ መንገዲ ከመይ እዩ ነይሩ? እዚ ብሕልፊ ምስ ዲሞክራሲያውነትን ኣተኣላልያ እቶም ፀገማትን ተኣሳሲሩ ነቶም ፀገማት ካብ ስርም ተረዲእኻ ዘላቂ መፍትሒ ብምቕማጥ ኣንጻር ባህሊ እቲ ውድብ ከመይ ይግለፅ?

ተጋዳላይ ሰብሓት:- ቅድሚ እቲ ኣተኣላልያ ፀገማት ምርኣይና ገለ መበገስታት ክልዕል። እቲ ቃልሲ እንትጀመር ናብቲ ቃልሲ መጀመርያ ዝወፁ ተጋደልቲ ፍፁም ህዝባውነት ዝወነኑ እዮም ነይሮም። እንተኾነ እቲ ዝነበሮም ዓቕሚ ግን ንእሽተይ እዩ ነይሩ። ዳሓር እዩ እቲ ህዝባውነት ክግመት ዘይኸእል ዓብዩ ዓቕሚ ክውንኑ ገይርዎም። እቲ ህዝባውነት ንምግማቱ ዘፀገም ዓቕሚ ፈጠሩ። ስለዚ ኣብ ውሽጢ ውድብ ቅድሚ እቶም ፀገማት ምፍጣሮም ቀልጢፉ ከምዚ ዝበለ ዓቕሚ ተፈጠሩ ፀኒሑ እዩ።

ኣብ ውድብ ንመጀመርያ እዋን ፀገም ዘጋጠመ ኣብ ምጀማር ክራማት 1967 ዓ/ም ኣብ ደደቢት እዩ። ኣብቲ ሸው እዋን ናይ ገጠር ዓቀይቶት ኣብ ውሽጢ እቲ ቃልሲ ነይሮም። ንሳቶም ብረት ዝፈልጡ፣ ብረኻ ዝፈልጡ እዮም ነይሮም። እዚኦም ቅድሚ ናብቲ ብረኻ ምውፅኦም ካብቲ ህዝቢ እናመንጠሉ ዝበልዑ እዮም ነይሮም። ናብቲ ቃልሲ እንትሕወሱ እውን ዝበለፀ ካብቲ ህዝቢ እናመንጠሉ ክበልዑ፣ ዝበለፀ ዓቀይቶት ክኾኑ እዩ ነይሩ እቲ ድሌቶም። ንሳቶም እንታይ እዩ መሲልዎም ነይሩ? ካብቲ ቅድም ክብል ብውልቀኦም ወይ እውን ብብኸልተ ሰለስተ ኮይኖም ዝሰርቅዎ ዝነበሩ “ምስ ህወሓት ተወዲብና ዝበለፀ ክንሰርቅ” ዝብል ሓሳብ እዩ ነይሮም። ብዝበለፀ ክቕለቱ እዩ መሲልዎም ነይሩ።

ይኹን እምበር ኣብቲ እዋን ኣብ ህወሓት ዝነበረ ድስጢሊን፣ ስነ ስርዓትን ዕላማ እቲ ቻልስን ነዚ ዝፈቅድ ኣይነበረን። ዕላማ እቲ ቃልሲ ብተግባር እናረኣይዎ ምስ ከዱ እናመረሮም ከይዱ፣ ነቲ ዝነበረ ህዝባውነት ክፃወርዎ ኣይካኣሉን። ስለዝኾነ ነቶም ኣማራርሓ ንቕተሎም ኢሎም ወሲኖም። እዚ እንትውሰኑ "ንሙሴ

እንተቆይተናልና የምስ ኤርትራ ከንበአስ ኢና፤ መለስ እውን ምእንታ ፖለቲካ ከምህረና ንክልቲአም ንግደፎም ነቶም ካልአት ግን ንኹሎም ንቕተሎም" ኢሎም። ነገር ግን ነዚ ክትግብርዎ ኩሎ ነገር ምስ ወድኡ ኣብ ውሽጢ ናይ ሰዓታት ኣፈላላይ ፈሺሎ። ምስ ፈሸለ እቶም ኣብቲ ተግባር መራሕቲ ዝነበሩ ገሊአም ናብ ፀላኢ ሰሊሞም። እዚ ምስ ኮነ ኣኼባ ተገይሩ። ኣብቲ መቐተልቲ ተሓዊሶም ግን እንተይኮዱ ዝተረፉ ንኣብነት ሓደ ባህሪ ዝበሃል ናይ በረኻ ሽሙ ኣሉላ፤ ነቲ ተሓሲቡ ዝነበረ ተግባር ከምዝአምነሉ ኣብቲ ኣኼባ ብግልፂ ተዛሪቡ። ዝአምነሉ ምክንያት ከዓ “ናይ ናትናስ ናትና ግን ስሑል ዝአክል ቁሪ እናተወደ፤ ተረፍ ቆልዓ ሰበይቲ እንጀራ ሃቡና እናበልና ክንበልዕ ይስመዕኒ እዩ። እቲ ዝግበር ዘሎ ተግባር ትክክል ኣይኮነን። ሃፀይ ሃይለስላሴ ዝፈልጥዎ፤ ራእሲ ሰዩም መንገሻ ዝፈልጥዎ ስሑል ከመይ ከምዚ ይኸውን?” ኢሎ መበገሲ ናይቲ ኩነታት ዝበልዎ ሓሳብ ኣቐሪቡ።

ሓደ ከዓ ደሓር እኳ ክሳብ ኮነፊል መዓርግ እውን በፂሒ፤ ኣብቲ ገምጋም በኸዩ። ኣነ ነቲ ተግባር ኣይአምነሉን ነይረ፤ ምስ ነገሩን ግን እሞ ካብ ኮነስ ኢሊ ኣሚነ ኢሎ። ነቲ መቐተልቲ። እዚ እንትኸውን ኣብ ኣተኣላልዩ እቲ ፀገም እንዲና እንዛረብ ዘለና ነዞም ከምዚ ዝገበሩ ሰባት ይተአሰሩ ኣይተብሃሉ፤ ይቀተሉ ኣይተብሃሉ፤ ክርፈቱ እዩ ተገይሩ። እቲ ሓሲቦምዎ ዝነበሩ ነቲ ውድብ ንምጥፋእ እዩ። ግን እታ ውድብ ድሒና ኣላ ተባሂሉ “ገዛኹም ኪዱ” ተባሂሎም። ገሊአም ዳሓር ተመሊሶም ዝመፁ ኣለዉ። ክሳብ ኮነፊል መዓርግ እውን በፂሒም ኣለዉ። ስለዚ ኣብቲ እዋን ሓዞ ትሰዶ ኣይነበረን። ፀገማት ኣብ ውሽጢ እቲ ውድብ እንትፍጠሩ ይኹን ዋላ ምስ ካልአት ውድባት እውን ዴምክራሲያዊ ብዝኾነ መንገዲ እዩም ዝእለዩ ነይሮም።

ድሕሪ እዚ ኣብ 1969 ዓ/ም ዘጋጠመ ሕንፍሽፍሽ ነይሩ። ኣብዚ ከም ድኸመት ክግለፅ ዝኸእል ነቲ ፀገም ቅድም ኢልካ ክረኣ ምተኸኣለ ነይሩ። ናብቲ ደረጃ ንሱ እንተይበፅሐ ማለተይ እዩ። ሕመቓት ነቲ ውድብ ዳርጋ ተቐግሪምዎ ነይሮም። ክሳብ ከምዚ ዝኸውን ስቕ ኢልካ ምርኣይ ኣይመድለዩን ነይሩ። ኣብ ኣፈታትሓ ግን ኣብኡ እውን እዚ ጌጋ ነይሩ ዝብሎ የብለይን። እቲ ኣፈታትሓ ብመሰረቱ ዲምክራሲያዊ እዩ ነይሩ። ከምቲ ቅድም ክብል ዝገለፅኩም ኣብዚ ኩነታት ተሳቲፎም ካብ ዝነበሩ ሰባት ሕዚ እውን ኣብ ማእኸላይ ኮሚቴ ኣለዉ። ኣብቲ ኩነታት ተሳትፎ ካብ ዝነበሮም ኣካላት ገብሩ ኣስራት ሓደ ካብኣቶም እዩ ነይሩ። ኣብ ፃኢ ተነቐፉ እዩ፤ ኣሚኑ እውን። ብሕልፊ ነቲ ኩነታት ብዝግባእ እናፈለጠኩም እናሃለኹ ግን ኣይተቐለስኩን ኢሎ ዓርሰ ነቐፌታ ገይሩ። መበገሲ ናይቲ ሕንፍሽፍሽ ገለገለ ሰባት “ኣውራጃውነት እዩ ነይሩ” እንትብሉ ይስምዕ እዩ። ይኹን እምበር ኣውራጃውነት ኣይነበሮን። ሽዑ እውን ኣብቲ ቃልሲ ንዝነበሩ ጠቕላላ ፀገማት ክትግወር ካብ ዘይምኸኣል ዝነቐል መበገሲ እዩ ነይሩ። ዝመረርምን ነቲ ቃልሲ ክገድፍዎ ዝደለዩን እዩም ነቲ ሕንፍሽፍሽ ፈጠረምዎ።

አዋራጃዊ መልክዕ ዘትሓዝዎ ከምቲ ሕዚ ፀቢብነት ትምክሕቲ ገለ እንብሎ ከብለፅሎ ደልዮም እዮም። ንኣብነት ነቲ ሕንፍሽፍሽ ዝጀመርዎ ሰባት እንተርኢና ሓደ ሓዱሽ ዝሀይ እዩ ነይሩ። ሓዱሽ ዝሀይ ከዓ ወዲ ዓድዋ እዩ። ካልእ ተሾመ ኪዱ ነይሩ፤ እንትጮ ዓድዋ እዩ። ስለዚ ነቲ አውራጃውነት ከም መሸፈኒ እዮም ዝጥቀሙ ነይሮም እምበር እቲ ሽዑ ዝነበረ ፅንኩር ኩነታት ስለዝመረርም እዩ። ናይ ኢኮኖሚ ፀገም ነይሩ። ምስ ዝተፈላለዩ ውድባት ዘይምርዳእ ነይሩ። ካብዚ ሓሊፉ ሶቪት ንደርጊ አዕጢቐ አዕርዩ ዘጠናኸረሉ እዋን እዩ ነይሩ። ስለዚ በዘም ኩሎም ፅንኩራት ኣጋጣምታት ዝተፀላመቱ ሰባት ነይሮም። ኣብ መወዳእትኡ ነቲ ሕንፍሽፍሽ መሪዖም። ሰብ እንትፅልምቶ እንተሎ፣ እንትሰንፍ እንተሎ አውራጃውነት ከባብያውነት ከም መሸፈኒ ይጥቀም። ከምታ ኣብ ትግራይ ሰርጌን ገለ እትብሃል ውልቀ መፅሕፍት። ስለዚ ናይ ፈፁም ሕመቕ ፖለቲካ እዩ ነይሩ። እዚ ኮይኑ ኣብቲ አፈታትሕኡ እዚ እውን ዲሞክራሲያዊ እዩ ነይሩ። ዝኾነ ሰሓቦ ጉተቶ ኣይነበሮን።

ኣብ 1974 ዓ/ም ዝነበረ ምድኻም እውን ኣሎ። ካብ 1974 ዓ.ም ከሳብ 1977 ዓ/ም ዝፀንሐ እኒ ግደይ ዘርአፅዮን ኣረጋዊ በርሀ ዝነበረ ኩነታት ማለት እዩ። ናይ ኣረጋዊ ዝነበረ ፀገም ይብለፅ ኣለኹ ካብ ዝብል ቅንኢ ዝነቅል እዩ ነይሩ። ባዕሉ ዘምሃሮም፣ ባዕሉ ዘልመዶም እንትበልፅዎ ምስ ረአዩ ኣይተሓጎሱን። ዘይተሓጎሱ ጥራሕ እንተይኮነሱ ኣዕርዩ ተበሳጭዩ። ከቢድ ውልቃውነት ዝወለዶ እዩ። ናይ ግደይ ዘርአፅዮን እውን ውልቃውነት ዝወለዶ እዩ ነይሩ። ዝኾነ ኮይኑ ኣብቲ ኣተኣላልያ ነቲ ፀገም ንዛረብ ስለዘለና ኣረጋዊ ነዚእም ነጥፍኣዮም እናበለ ንልዕሊ ሰለስተ ዓመት ፀኒሑ እዩ። ከመይ ከምዝጠፍኡ ዝፀሓፎ ፅሑፍ፣ ሰነድ እኒህ እዩ። ማስረጃ እኒህ ምሳይ ዝዘራረቦ ዝነበረ። እዚ እናገበረ ከምዝፀንሐ እናተፈለጠ ግን ድሕሪ እቶም ናይ ገምጋምን ክትዕን መድረኻት ምክያዶም ኣረጋዊ ይመደብ ተባሂሉ ኣብ ካለእ ስራሕ ተመዲቡ እዩ። ኣብ መንጉኡ ግን ሓፍተይ ክርኢ ኢሉ ንሱዳን ከይዱ ብኡ ገይሩ ተሪፉ።

ናይ ግደይ እውን ከምኡ እዩ። ግደይ እውን ነቲ ሃፍታም ገባር ፀላኢና እዩ ዝብሎ ዝነበረ ሓሳብ ምስተሰዓረ "ካልእ ውድብ ክፍጥር እዎ" ኢሉ። ኣብ ውሽጢ ውድብ ኣይትኸእልን፤ ኣብ ሕብረተሰብ ግን ከምድላይካ ተባሂሉ ተፈቐድሉ። "እምበኣር ቅርሺ ሃቡኒ" ኢሉ ተሞሃብዎ። ነቲ ዝተውሃቦ ቅርሺ ሓዙ ኣብ ዝተፈላለዩ ከባቢታት ትግራይ ምዛር ጀሚሩ። ይኹን እምበር ክውደበሉ ዝኸእል ሰብ ኣይረኸበን። ደሓር ዘይሩ ዘይሩ ኣብ መወዳእታ ነቲ ዝተውሃቦ ገንዘብ ወዲኡ ተመሊሱ መግኡ። እንደገና ገንዘብ ሓቲቱ፤ ተሞሃብዎ እውን። ስለዚ እቲ ኣተኣላልያ ብመሰረቱ ዲሞክራሲያዊ እዩ ነይሩ።

እዚ እንትብሃል ኣናሽተይ ፀገማት ኣይነበሩን ማለት ግን ኣይኮነን። ብውሳኔይ መልክዑ ግን ኣብቲ እዋን ፀገማት እንትፍጠሩ ናይቶም ፀገማት መበገሲእም ብምፅናዕ ለውጢ ብዘምፅእ መልክዑ ዲሞክራሲያዊ ብዝኾነ መንገድን ነቶም ፀገማት እውን ካብ መሰረቶም ብዝፈትሕ መልክዑን እዩ ዝፍታሕ ነይሩ።

ወይን:- ከምቲ ልዕል ክብል ዝተገለፀ እቲ ቅድም ኢሉ ኣብቲ ውድብ ዝፀንሐ ባህልን ልምድን ኣፈታትሓ ፀገማት ሕዚ ኣብ ህወሓት ኢህወዴግ ከምቲ ናይ ቀደም ጥንካርኡ ሓልዩ ይኸይድ ኣሎ ዶ ክንብል ንኸእል?

ተጋዳላይ ስብሓት:- ብምሉእነት ኣሎ ኣይብልን። ንኣብነት ኣብ 1993 ዓ/ም ዝነበረ ናይ ኣንጃ ምንቅስቃስ እንተርኢና ብኡ መጠን ዶ ከጋጥም ይግባእ ነይሩ? እናተድኣ ኢልና፣ ብሓደ እናደቀስና ብሓደ እናወደስና ነይርና ብኡ መጠን ከጋጥም ኣይግባእን ነይሩ። ምክንያቱ ካብቶም ኣብቲ እዋን ዝነበሩ 30 ኣባላት ማእኸላይ ኮሚቴ እቶም 17 ናብቲ ዕግርግር እዮም ኣትዮም። እሞ ከዓ እዚኦም ዝውድሱ ዝነበሩ እዮም። ስለዚ ነቲ ኩነታት ኣቕዲምና ክንፈልጦ ዶ ኣይግብኣናን ነይሩ? ዝብል ሕቶ ኣለኒ። ሓተተ እውን ስቕ ካብ ዝብል ኣቕዲምና ክንፈልጦ ምክኣልና ነይርና፣ እየ ዝብል። ተኸኣኢልካ ምንባር ነይሩ። ምክእኣል፣ ዘይመትካላዊ ዝኾነን ሸፈጥ ዝተመልኦን ረኽቢ ነይሩ።

ስለዚ ኣብቲ ቅድም ክብል ፀገማት ኣቕዲምካ ዝርኣየሉ ዝነበረ ባህሊ ሽዑ እዚ ኣይገበርናን። ናብቲ ተሃድሶ ዝብሃል ነገር እውን ኣይምኣተናን። ፖለቲካዊ ድኽመት እዩ እምበር ኣቕዲምና ንምርኣይ ዘፀገም ኩነታት እውን ኣይነበረን። ክሳብ ህወሓት ውድብ ዘይብላ እትቐረ ስቕ ኢልና ርኢና። ውድብ ኣይነበረን። ክሳብ እቲ ዝቐፀል ጉባኤ እቲ ካድረ እዩ ከም ውድብ ንውሰዶ ኢሉ እምበር ክልተ ሲሶ ኣባል እቲ ማእኸላይ ኮሚቴ ኣየነበረን እኮ። እዚ ምስ ኣጋጠመ ኣብ ኣተኣላልያ ግን ሕዚ እውን ድኽመት ነይሩና ኣይብልን። ከጋጥም ኣይነበሮን፣ ምስ ኣጋጠመ ግን ብመሰረቱ ዲሞክራሲያዊ ብዝኾነ መንገዲ እዩ ተኣልዩ። ምስ ኣለይናዮ ግን ደቂቕ ገምጋም ከዓ ኣይገበርናን፣ ዝበል እምነት ኣለኒ። ደቂቕ ገምጋም እንተንገብር ዘየቋርፀ ኩለመዳይ ጉዕዞ ምኸድና ነይርና ኢላ እየ ዝኣምን። እዚ ኩሉ ግዜ ዝዛረቦ እውን እዩ። ደቂቕ ገምጋም ክነካይድ ነይሩና። ስለዚ እቲ ፀገም ከጋጥም ኣይነበሮን። ኣተኣላልይኡ ግን ዲሞክራሲያዊ እዩ ነይሩ። ምስተኣለየ ግን ብድሕሪኡ ሕመቕ ከጋጥም ብዘየኸእል መንገዲ ብደቂቕ ገምጋም ኣይተዓጀበን። እንተንግምግም ናይ 1997 ዓ/ም ፀገም ኣይመጋጠመን። ነቶም ካብ 1997 ዓ/ም ዝተነፀሩ ፖሊሲታት፣ ስትራቴጂታት ንቕድሚት ዝወስድ ወያኔ ሓይሊ ኣይፈጠርናን።

ኣብ 1997 ዓ/ም ዘጋጠመና ናይ ትምክሕቲ ሓደጋ ዝፍለጥ እዩ። ንትምክሕቲ ኩላትና ናይ ኢህወዴግ ኣባላት ክንምክቶ ይግበኣና። ንብእዴን ጥራሕ ዝምልከት ኣይኮነን። ስለዚ ዋላ ነቲ 1997 ዓ/ም ዘጋጠመና ናይ ትምክሕቲ ፀገም ብዝግባእ ተረዲእና እናሰዓብና እንትንፈትሖ እቲ ሕዚ ዘጋጠመና ፀገም ኣይመጋጠመን ነይሩ። ሕዚ ካብዚ ክንመሃር ክንክእል ኣለና። ነቲ ፀገም ካብ መሰረቱ ጀሚርና ክንፈትሖ እንተኾይና ድማ ብላዕሊ እዩ ክጀምር ዘለዎ። እቲ ፀገም ኣብኡ ስለዝኾነ። ነቲ ዓብዩ ፀይቃም ሓዲግና ኣብቲ ንእሽተይ ፀይቃም ክነተኩር የብልናን። ከምቲ ኣብ 1985 ዓ/ም ዝገበርናዮ ክንገብር የብልናን። እቲ

ላዕለዋይ አመራርሐ አበይ ብርኪ አለና? ኢሉ ንባዕሉ ክርኢ ኣለዎ። ካብ ተመክሮና ክንመሃር ኣለና። ክንምሃር ድማ ኢና።

ወይን፡- ትምክሕትን ፀቢብነትን ናይቲ ወያኔ ዲሞክራሲያዊ ስርዓትና ሓደጋታት ምጂናም ዝፍለጥ እዩ። ብፍላይ ድማ ኣብ ኢትዮጵያ ናይ ህዝቢ ትግራይ ኢኮኖሚያዊ ልዕልና ከምዘሎን ህወሓት ድማ ቁልፊ ናይ ፌደራል መንግስቲ ኣካላት ከምዘሓዘን ብዘተፈላለዩ መንገድታት እንትግለፅ ይስማዕ እዩ። መንቀሊኡ እንታይ ክኸውን ይኸእል?

ተጋዳላይ ስብሓት፡- መንቀሊኡ ኢህወደግ እውን ኣውጅዎ እዩ። መንቀሊ ናይ ፀቢብነትን ትምክሕትን ብልሽው ኣሰራርሓን ተግባራት ፀረ ዲሞክራሲን እዮም። እዞም ፀገማት ኣብ ሓደ እዋን ዝተፈጠሩ ኣይኮኑን። ኣብቲ ዝሓለፍናዮ 15 ዓመት እናተዋህለሉ ዝመፁ እዮም። ንሕና እውን ዘለናዮ ማለት እዩ። ዝኸነ ኮይኑ ትምክሕትን ፀቢብነትን መግለፅታት ሕመቕ እዮም። መንቀሊኡም ግን ኣካብነት ክራይን ባህርያት ፀረ ዲሞክራሲን እዮም።

እዚ ውድብ ወያኔ ዲሞክራሲያዊ ውድብ እዩ። እቲ እንሃንዖ ዘለና ስርዓት ከዓ ካፒታሊዝም እዩ። ኢህወደግ ድማ ከምቲ እንፈልጦ መሰረቱ ሸቃላይ፣ ሓረስታይ፣ ንኡስ ደላቢ ሃብትን ወያኔ ምሁርን እዮም። ስለዚ ኣብ ኢህወደግ ካፒታሊዝም ብዘይ ሰብ ዋና እዩ ዝህነፅ ዘሎ። ካፒታሊዝም ዝሃነፁ ዓድታት ብብርኻዎ እዮም ሃኒዮም። ኣብ ኢትዮጵያ ግን ንመጀመርያ ጊዜ ካፒታሊዝም ብዘይ ሰብ ዋና ተአዊጁ። ነዚ ዝገብሩ /ነቲ ካፒታሊዝም ዝሃነፁ/ መሪሕነት ናይ ኢህወደግ እዮም። ግን ድማ ታሪኽ ዓዲልዎም ዘይሰርሐም ይሰርሑ ስለዘለው ናይ ውሽጢ ውድብ ውዑይ ፖለቲካዊ ቃልሲ ክህሉ ነይርዎ፤ ኣለዎ። ፖለቲካዊ ቃልሲ ህዝባውነት እዩ። እዚ ከዓ ናይቶም ኣርባዕተ መደባት ጥራሕ እውን ኣይኮነን። ጠቕላላ ህዝቢ ኢትዮጵያ ካብቲ ዝነበሮ ግፍዕታት ነፃ ንምውፃእ ኩሉ ቡብደረጅኡ ክሳተፍ ኣለዎ። ስለዚ ናይ ህዝቢ ረብሓ ማእኸል ዘይገበረ ቀልጢፉ እውን ስለዝኸድዕ፣ ስለዝብሱብስ ብውዑይ ቃልሲ ክሳነ ኣለዎ። ስለዚ እቲ መንቀሊኡ ናይ ህዝብን ሃገርን ረብሓ ዘቕድም ፖለቲካዊ ስራሕ፣ ውዳቤታት ዘጠናኽርን ተሓታትነት ዘምፅእን ስራሕ ኣይተሰርሐን። ሰነይ ሰሪቕ ሶሉስ ዝፍለጥ ስርዓት ኣይተሃነፀን። ኣብቲ ኣቀማምጣ ግን ትኸክል እዩ።

ካብዚ ወፃኢ እንተርኢና ግን ትምክሕትን ፀቢብነትን ብመሰረቱ ናይቲ ዝመረተ ምሁር ኣተሓሳስባ እዮም። መሸጉጢ እዮም፤ መሰረቕ። ዘይሰርቁ ከምዘለው፣ ዘየበላሸው ከምዘለው ንምምሳል ነቲ ህዝቢ ንመደንዘዚ ዝተቀምሉ እዩ። ህዝቢ ከም ህዝቢ ትምክሕተኛ ኮነ ፀቢብ ኣይኮነን። ከምዚ ዝበለ ዝመረተ ኣተሓሳስባ ዝሓዘ ምሁር እዩ ነቲ ፈታዊ ህዝቢ ፀላኢ፣ ነቲ ፀላኢ ከዓ ፈታዊ እናበለ ዝውዕል። ሕዚ እቲ ቀንዲ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ እውን ተፈጢሩ ዘሎ ነቲ ቀንዲ ፈታዊ ህዝቢ ፀላኢ እናገበርካ ምቕራብ እዩ። ነቶም

ፀላእቲ ከዓ ፈተውትና ኢሊምምም። ህዝቢ ትግራይ ካብቶም ቀንዲ ፈታዊ ኮይኑ እናሃለወ ፀላኢ ተገይሩ ተቐጂሩ። ነዚ ተባሂሉ ኣብ ኢትዮጵያ ናይ ትግራይ ኢኮኖሚያዊ ልዕልና ኣሎ ተባሂሉ። ብክልስ ሓሳብ እንተርኢናዮ እቲ እንኸተሎ ዘለና ስርዓት ናይ ሓደ ብሄር ልዕልና ንክህሉ ዝፈቐድ እውን ኣይኮነን። ኩሉ ካብ ክልሉ እዩ ግብሪ ዘኸፍል። ብኡ ኣቢሉ ከዓ ይመሓደር።

እቲ ሕዚ ዝኸውን ዘሎ ከምኡ ዶ ክኸውን ነይርዎ? እንተድኣ ኢልና ግን፣ ክኸውን ኣይነበርን። ብመሰረቱ ፖለቲካ ቃል ክኸውን ዮብሉን። ፖለቲካ እምነት /indoctrination/ እዩ። ስለዚ ስቕ ኢልካ ብቐል ጥራሕ ናይ ህወሓት ልዕልና የለን። ናይ ትግራይ ሕልፊ ኢኮኖሚያዊ ተጠቓምነት የለን ኣይኮነን ክብሃል ዘለዎ። ኩሉ ሰብ ክሳብ ዝኣመነሉ፣ ተኣሚንሉ እውን ክሳብ ዝትግብሮ ክስረሓሉ ምተገበኦ። ነቲ ፀቢብን ትምክሕተኛን ምሁር ክተእምን ኣይትኸእልን። እቲ ህዝቢ ግን ክሳብ ዝኣመነሉ ኣሚኑ እውን ነቲ ኣተሓሳስባ ክሳብ ዝሰዕሮ መሪር ዝኾነ ቃልሲ ክካየድ ይግባእ ነይሩ። እዚ እንተዝግበር እቲ ብፀቢብነትን ትምክሕትን ዝተኣሰረ ህዝቢ ነፃ ምወፀ ነይሩ። ስለዚ እቲ ህዝቢ ካብዚ ዶ ነፃ ኣውጂእናዮ? ኣውጂእና፣ ፈታውየይ ፈታዊ፣ ፀላእየይ ፀላኢ ክብል ዶ ነይርና? ብእምነት ጥራሕ እንተይኮነስ ብተግባር።

ኣብዚ ህወሓት ከም ኣባል ናይ ኢህወዴግ ፀቢብነት ኮነ ትምክሕቲ ኣብዚ ብርኪ እዚ ክሳብ ዝበፀሕ፣ ኣሰላልፋ ክሳብ ዝዛብዕ፣ ሃገራዊ ድሕንነት ክሳብ ዝበላሾ ኣበይ ነይራ? ህወሓት እንትብል ኮላይ ንባዕላይ ሓዊስ እዩ። እዚ እንትብል ህወሓት ጥራሕ እዩ ተሓታቲ ማለተይ ኣይኮነኩን። ህወሓት ኣብ መድረኻት ኢህወዴግ ዝበለፀ ዶ ምኸደት ዶ ነይራ ካብ ዝብል ሕቶ እዩ ዝብገስ ዘለኹ። ካብዚ ብተወሳኺ ምንም እኳ እቲ ቐልሲ ብኣውርኡ ናይ ኢህወዴግ እንተኾነን ተሓታቲ እውን ንሱ እንተኾነን ህወሓት ነቲ ኣብ ዝተፈላለዩ ክብብታት ኢትዮጵያ ዝነበር ትግራዊ ተወዲቡ ክቃለስ እውን ነይራ እንተትኸውን እቲ ሓደጋ ምቕነስ ነይሩ ዝብል እምነት ኣለኒ። እዚኦም ክልቲኦም ህወሓት ኣይገበረትን። ስለዚ እቲ ዝተፈጠረ ፀገም ኣብ ውሽጢ 15 ዓመት እናተኣከበ ዝተፈጠረ ስለዝኾነ ኣነ እውን ተሓታቲ እዩ። እቲ ኻልእ ዝተተኮኦ ሓይሊ እውን ተሓታቲ ኢሊ እዩ ዝኣምን።

እዚ ኮይኑ እቲ ኣብ ኢትዮጵያ ናይ ትግራይ ሕልፊ ኢኮኖሚያዊ ተጠቓምነት ኣሎ፣ ናይ ህወሓት ኣብ ኢህወዴግ ልዕልነት ኣሎ ወዘተ ዝብሃል ግን ከምቲ ተደጋጊሙ ዝብሃል ምንም መሰረት ዘይብሉ እዩ። ከምቲ "ክበልዕዎ ዝደለዩ ኣባጉምባሕስ" ዝብሃል ነቲ ስርዓት ከፍርሱ ስለዝደለዩ ጥራሕ እዩ ኣብ ህወሓትን ህዝቢ ትግራይን መሰረት ነይሮም ዝንቀሳቐሱ ዘለዉ።

ወይን:- እቲ ተጀሚሩ ዘሎ ብዕምቆት ናይ ምሕዳስ መድረኽ ነቶም ተፈጢሮም ዝነበሩን ሕዚ እውን ዘለዉን ፀገማት ብመሰረቱ ዝፈትሕ ድዩ? ህወሓት ኮነ ኢህወዴግ ነቶም ፀገማት ብዝግባእ ተረዲኦም ድዮም? ክሳብ ሕዚ ዝኸድዎ ርሕቕት ከ እንታይ ይመስል?

ተጋዳላይ ስብሐት :- ሓደ ነገር እቲ ናይ ተሃድሶ አዋጅ ምእዋጁ ሓደ ዓብዱ ዓወት እዩ። እዚ ሓደ ጉዳይ ኮይኑ በብእዋኑ እናተዋህለለ ዝመፀ ሕመቕ ስለዘሎ ግን ብሓደ ግዜ ንምፍትሑ ኣፀጋሚ እዩ። ኣብቲ እናተዋህለለ ዝመፀ ሕመቕ እቲ ዋና ክሳርኡ ቅርሺ ኣይኮነን፤ እቲ ዋና ክሳርኡ ሓይሊ ሰብ እዩ። ሓይሊ ሰብ እዩ እንትብል እንተለኹ ዝተባላሸወ ሓይሊ ሰብ እዩ። ዝኸሰርናዮ ሰብ ካብቲ ብሰንኪ ዝተፈላለዩ ተግባራት ኣካብነት ክራይ ዝሰኣናዮ ቢልዮናት ንላዕሊ እዩ። ብሰንኪ ዘይምፅራይን ዘይምጥንኻርን ውዳብታትን ትካላዊ ኣሰራርሓታትን ዝኸሰርናዮ ሰብ ብዙሕ እዩ። ብዙሕ ሰብ እዩ ተቓሚሉና። ዓብዱ ኪሳራ እዩ ኣጋጢሙ። መሸጎጢ ስርቂ፣ መሸጎጢ ሕመቕ እናሰርሐ ዝመፀ ሰብ በዚሑ። ስለዚ ነዚ ሕመቕ በብእዋኑ እናወረናዮ ስለዘይመጻእና እናተበራኸተ መጻኡ። ኔትዎርክ እናተፈጠረ ስለዝመፀ ብቐሊሉ ዝፍታሕ ኣይመስለንን። ይኹን እምበር ድሕሪ እቲ መድረኽ ብዕምቆት ምህዳስ ዝሓሸ ኩነታት ኣሎ፤ መሰረታዊ መፍትሒ ንምምጻእ ግን ክንድቲ ንቐልቐል ዝተጓዳዝናሉ እዋን ዋላ እኳ እንተዘይኣፅንሐ ሰለስተ ኣርባዕተ ዓመት ክወስድ ይኸእል እዩ። ሕዚ ናብቲ ኣንፀላልዩ ዝነበረ ናይ ምብትታን ሓደጋ ዘይንበፅሐሉ ኩነታት ተፈጢሩ ኣሎ። እዚ ሓደጋ ብፍፁም ድሕሪ ሕዚ ኣይድገምን ናብ ዝብል ብርኪ ግን ኣይተበፅሐን። ብዙሕ ዝተበላሸወ ሰብ ስለዘሎ እዚ ክሳብ ዝውይን ወይ እውን ብኸልእ ወያይሪ ሓይሊ ክሳብ ዝትካእ ግዜ ክወስድ እዩ። ሕዚ እንታይ እዩ ነቲ ፀገም ምግንዛብ ሓደ ጉዳይ እዩ። ነቲ ግንዛብ ብጥልቀት እንተዘይተረዲእኻዮ እሞ ኣዐሪኻ እንተዘይፀለእኻዮን በዚ ሕዚ ተሓድሶ ኣየድልየናን ናብ ዝብል ብርኪ እንተዘይተበፅሐ ዋጋ ዮብሉን። ምኽንያቱ ተሃድሶ ናይ ሕመቕ እዩ። ተኣጂልካ ትፀንሕ ተሃድሶ ትብል። ድሕሪ ሕዚ ቀጥ ኢልና ክንከይድ ኣለና። ዝቐፅሉ እናበዘሉ፣ ዝስተኻኸሉ እናወሓዱ፣ ዝልወጥ እውን እንተሃልዩ ብተኸታታሊ እናለወጥና ክንከይድ ኣለና። እዚ ልምዲ ክኸውን ኣለዎ። ምቕጻል፣ ምምሕያሽ ለውጢ ዘድልዩ እንተኸይኑ ኸዓ ምልዋጥ የድሊ ኣብቲ ኣመራርሓ። ኣብ እንግሊዝ ምቕጻል /continuity/፣ ምምሕያሽ /improvement/፣ ምልዋጥ /change/ ዝብልዎ ኣለዎም። ንሕና እውን ነዚ ብዝግባእ ክንትግብሮ ኣለና። ናብቲ ዘየቋርፅ ጉዕዞ ዕብየት ክንኣቱ እዚ ምግባር ይሓተና እዩ። እቶም ሕመቓት ኣብቲ ህዝቢ ክሳብ ክንደይ ሓደጋ ምዃናም፣ ኣብቲ ሃገር ክሳብ ክንደይ ሓደጋ ምዃናም ክንርዳእ ኣለና።

ከምቲ ቅድም ክብል ዝገለፀክዎ ክሳብ ሕዚ በቲ ተፈጢሩ ዝነበረ ሓደጋ ካብ ምብትታን ዘድሕን ስራሕ ተሰሪሑ ኣሎ እየ ዝብል። እቲ ከም ሓደ ዓብዱ ውሕስነት ገይረ ዝወስዶ ግን እቲ ዝቐፅል ጉባኤ ሓደ ጠቓሚ ስጉምቲ ብምውሳድ ንቐድሚት ክመርሐና፣ ንቐድሚት ብሓደ ግዜ ክወስድና ዘይኮነስ ካብቲ ሕዚ ዝኒህ ምርግጋእ ብዝሓሸ ናብ ግዚኡ ዝተፈለጠ ብዕምቆት ምሕዳስ ከእትወና ይኸእል እዩ ዝብል ግምት ኣለኒ። ከእትወና እውን እዩ። እዚኣ እንተምሊጣ ግን ሽግር ክፍጠር እዩ።

ወይን:- ካብቲ መድረኽ ብዕምቆት ምህዳስ ዝጅመር ክሳብ ሕዚ ኣብ ዝተሰርሑ ስራሕቲ ዘለካ ገምጋም። ካብቲ ሃገራዊ ምርግጋእ ብዝዘለለ እንታይ ዝመፀ ለውጢ ኣሎ ትብል?

ተጋዳላይ ሰብሓት:- እቲ መሪሕነት ብዝግባእ ተዓጢቑ እዩ፤ እቲ ህዝቢ ካብቶም ሓጥያታት ወጺኡ እዩ ዝብል እምነት የብለይን። ነቶም እቲ ገምጋም ምህዳስ ዘቐመጠም ሕመቓት ሓደ ብሓደ እንተርኢና እኮ ዝኾነ ሰብ ዝርድኦን ክምልሶ እውን ዝኸእልን ሕቶ እዩ። ኣብቲ መድረኽ ምህዳስ ዓባይቲ ሓደጋታት ተባሂሎም ካብ ዝተቐመጡ ፀገማት ፀቢብነትን ትምክሕትን ብቐንዱ ክጥቀሱ ዝግብኦም እዮም። ሕዚ ነዚ ፈሊና እንተሪኢናዮ ኣብ ምንታይ ብርኪ ኣሎ? ፀቢብነትን ትምክሕትን ካብቲ ህዝቢ ነቐልካ ንምውፃእ ዘኸእሉ ስራሕቲ ዶ ንሰርሕ ኣለና? እቲ ህዝቢ ነቶም ናይ ፀቢብነትን ትምክሕትን ኣተሓሳስባታት ዝዘርኡ ዝነበሩ ፀላእቱ ፀላእተይ እዮም ከ ይብል ዶ ኣሎ? ነቲ ፈታዊኦም ፀላእየይ ዝበልዎ ኹ ፈታውየይ እዩ ዶ ይብሉ ኣለው?

ካልኣይ ኣብቲ ጉዳይ ዲሞክራሲ እንተሪኢና፤ ፀረ-ዲሞክራሲ ኣብ ውሽጢ ውድብ፤ ፀረ-ዲሞክራሲ ምስ ህዝቢ ዝብል እዙይ ከ ኣብ ምንታይ ኩነታት ኣሎ? ኣብ ውሽጢ ውድብ እንትብሃል ኣብ ውሽጢ ኢህወዴግ ዘለዎ ውድባት ኣብ መንገዱም ምትእመማን ኣሎ ዶ? ሓደ ኢና፤ ሓንቲ እያ ፕሮግራምና ዝብል ኣተሓሳስባ ዶ ኣሎ ሕዚ? ናይ ህወሓት ፕሮግራም ናተይ ፕሮግራም እዩ ዶ ይብል ኦፐዲኦ? ብኣዴን ናይ ዲህዴን ወይ ናይ ካልኣት ውድባት ፕሮግራም ናተይ እዩ ዶ ይብል? እቶም ኣብ ዝተፈላለዩ ውድባት ዘለው ሕመቓት ናተይ ሕመቓ እዩ ዶ ይብሉ እቶም ውድባት? ህወሓት እውን ከምኡ። ፕሮግራምም እኮ ናይ ኩሎም ሓንቲ እያ። እቲ ብሄራዊ ዝበሃል ቅርፂ /form/ እዩ። ህወሓት እቲ ቃልሲ እንትጅምር እንተሎ እውን ኣብ ኢትዮጵያ ዘሎ ጎንፂ ቀዳማይ ናይ ብሄር እዩ። እቲ ካልኣይ ከዓ ናይ ሓረሰታይ እዩ ኢሉ እዩ ተቐሊሱ። ስለዚ ኣብቲ ብረታዊ ቃልሲ እውን እቲ ቅርፂ /መልክዕ/ ናይቲ ቃልሲ እዩ ብሄራዊ ነይሩ እምበር ትሕዝቶ እቲ ቃልሲ ግን ደርባዊ እዩ ነይሩ።

ስለዚ ኢህወዴግ ነቲ ቁምነገር /ትሕዝቶ/ ናይቲ ቃልሲ ብኣግባቡ ተረዲኡ ናይ ኩላትና ዕላማ ሓንቲ እያ ኢሉ ኣብ ኩሎም ዲሞክራሲያዊ ዝኾነ ረኽቢ ክህሉ ዶ ገይሩ? እንተኢልና፤ ኣነ ከምኡ ዘለው ኣይመስለንን። ምስኽኻፍ ዘሎ ይመስለኒ። ካሊእ ብልሽው ኣሰራርሓ እውን ፀገም እዩ ተባሂሉ ተቐጫጡ ኣብቲ ተሃድሶ። ወንበር ንውልቀ ረብሓኻ ምውዓል ኣሎ ተባሂሉ። ኣብዚ ነቲ ስርዓት እንተይ ኣፅረኻ፤ ነቲ ቐድም ዝነበረ እንተይጋላህኻ፤ ነቲ ግዕዝይና ዝፈጠረ ኣካይዳን ኣፈፃፀማን እንተይፈተሽካ ነቲ ፀገም ምፍታሕ ኣይክኣልን። ኣብ ታሕቲ ኹ እንታይ ለውጢ ኣሎ? መለሊይ ካርዲ ብነፃ ዶ ይወሃብ ኣሎ? ዕዳጋታት ከመይ ኣለው? ኣብ ውሽጢ ውድብ ከ ኣብ ሕድሕድ ውድባት ዝተወደበ ስርዓት ዝሓዘ፤ ንመሰረታዊ ጉዳያት ትኹረት እናተውሃበ ዶ ይግምግም ኣሎ? ወይስ ናይ ውልቀ ሰባት ምትእስሳር ኣሎ?

ኔትወርክ አሎ? ስለዚህ እዚ ቆይታዎን ዝፍለጥ ስለዝኾነ ኣብቶም ኣብቲ ገምጋም ዝተቐመጡ ሕመቓት ዝተፈጠረ ለውጢ ዝኾነ ሰብ ዝርድኡን ክግምግም እውን ዝኸእልን እዩ። ኣይተ እክልን ኣይተ እክለን ነቲ ዝነበረ ብልሽው ኣሰራርሓ ተጠቂሞም ሰሪቆም። ወይ ከዓ ነቲ ስርዓት ኣብ ምብልሻው ኢድ ነይርዎም ዝብል ወጊኡ ዶ ኣይወፀን። ኣነ ነዚ ኣይፈልጥን። ኣብ ላዕሊ እየ ዝብል ዘለኹ።

ወይን:- እቲ ንቕድሚት ዝካየድ ጉባኤ ነቶም ዘለዉ ድምር ፀገማት ኣብ ምፍታሕ ታሪኻዊ ብፅሒት ንክህልዎ ዘለካ ትፅቢት ደጋጊምካ ገሊፅካ ኣለኻ። እዚ ንክኸውን ብኣግኡ ክስርሑ ዝግበኦም ስራሕቲ እንታይ እዮም?

ተጋዳላይ ስብሓት:- ነቲ ዝመፅእ ዘሎ ጉባኤ ዘሎ ትፅቢት ኣብ ማእኸላይ ኮሚቴ ህወሓት እውን ተላዒሉ እዩ። እቲ ሓደ ንህወሓት ዓብዪ ዓወት ክኸውን ዝኸእል እውን እዚ እዩ ክኸውን ዝኸእል። ማለት ቅድሚ እቲ ጉባኤ ብዝገባእ ገምጋሙ ክመፅእ ኣለዎ። ኣብ ኢህወደግ እውን ከምኡ። ኣርባዕቲኦም ውድባት ሓደ ኣጀንዳ ናይ ጉባኤ ክሕዙ ኣለዎም። ንኣብነት ኣብቲ ሕገ-መንግስቲ፣ ናይ ህዝቢ ውዳባታት፣ ናይ ፓርቲ ኣወዳድባን ኣሰራርሓን፣ ናይ ፀላእቲ ወዘተ መሰረት ዝገበሩ መሰረታዊ ኣጀንዳታት ሓደ ምእታው ይረኣዮን። ምክንያቱ ኣብ ትሕቲ ኢህወደግ ዘለዉ ውድባት ሓደ እዮም። ኣሰናዳዊት እቲ ጉባኤ እውን ናይ ኩሎም ሓደ ክኸውን ኣለዎ። እቲ ሓደ ውድብ ጉባኤ እንትገብር እውን ሰለስቲኦም ዝካፈሉ ክኸውን ኣለዎ። ክሳብ ሕዚ በበይንትና ኢና እናካይድና ነይርና። እቲ ሓደ እንተካይድ እውን ከምኡ። ኣብቶም ኣጀንዳታት ድማ ብሰፊሑ ምይይጥ ዝግበረሉ ክኸውን ኣለዎ። ኣባል ጥራሕ እንተይኮነስ መሰረታዊ እቶም ማሕበራዊ መሰረታትና እውን ከመደየጥሉ ኣለዎም። ትሕዝትኡ ህዝቢ ዝፈልጦ ክኸውን ይግባእ።

ነዚ ኣጀንዳ እዚ ፅሑፋት ዘዳልው እውን ካብ ኣርባዕቲኦም ውድባት ዝተውፀእዎ ኣይርና ሓደ ውድብ ኮይና እንተካይድና እቲ ጉባኤ መጀመሪ ናብ ዘየዳግም ተሃድሶ ክኸውን ይኸእል እዩ። ዝኾነ ኮይኑ ኣቲ ዝቕፅል ጉባኤ ከም ናይ ኢህወደግ ብሓዱሽ ምፍጥር ገይሮም ዝሪእዎ ብዙሓት እዮም። ነቲ ኣነ ዝብሎ ዘለኹ ኣጀንዳታት ዝሓዙ ካልኣት እውን ኣለዉ እዮም። ስለዚ ነዚኦም ኣኻቪብካ ትሕዝትኡ፣ ኣወዳድብኡን ኣካይድኡን እንታይ ይኹን ዝብል መበገሲ ፅሑፍ /ፕሮፖዛል/ ኣቕርቡ እንተዝበሃሉ ነቲ ዝምልከቶ ኣካል ከቕርቡ ከምዝኸእሉ እውን ይግመት። ነዚ እቲ ኣባል ጥራሕ እንተይኮነስ እቲ ህዝቢ ብምልኡ ዝፅበዩ ዘሎ ጉዳይ እዩ። ልምዓት ይፅበ፣ ፍትሒ ይፅበ፣ ወዘተ ... ካብቶም ዝፅበዩም ሓደ ግን እቲ ዓብዪ እዚ እውን እዩ።

ስለዚ ንኣይ እቲ ክሳብ ሕዚ ኣብቲ መድረኽ ምህዳስ ዝተሰርሐ መረጋገጺ እዩ። ድሕሪ እቲ ጉባኤ ግን ብዝሕዘ ናብ ተሃድሶ ከምዘይንምለስ መጀመሪ እቲ ዘየቋርፀ ጉዕዞ ዕብዮት ዝረጋገፀሉ በሪ ክንፈጥር ኣለና።

እዙይ መጀመሪያ ምስረታ ኢህወዲግ እዩ እውን እንተብልኩ ኢህወዲግ ዶ የለን እዩ ከይብሃል ኢህወዲግ ከም ብሓዱሽ ዝፈጠረሉ ታሪኻዊ ጉባኤ ክኸውን እዩ ብምባል ክገልጹ። ኣብ ቀረባ እዋን ካልኣይ ክፋል ናይዚ ፅሑፍ ክቕፅል እዩ።